

Jan Kochel, *Katecheza królestwa niebieskiego. Studium biblijno-katechetyczne Ewangelii Mateusza*, Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2005, ss. 377.

W katechetycznej refleksji nad przesłaniem Jezusowego posłannictwa zostaje podkreślone, że chodzi w nim o przekaz dobrej nowiny. Została ona zawarta w ogłoszonym przez Jezusa nadejściu królestwa Bożego, o nowej i ostatecznej interwencji Boga, „z mocą przekształcającą tak wielką, jaką zaangażował w stworzenie świata, a nawet większą od niej”. Chodzi tu o sens zbawienia ludzkości przez Jezusa Chrystusa¹. Do tak ujmowanej problematyki głoszonego przez Jezusa zbawczego orędzia nawiązuje ks. dr Jan Kochel w publikacji *Katecheza królestwa niebieskiego. Studium biblijno-katechetyczne Ewangelii Mateusza*.

W prezentowanej pracy autor podejmuje nowe wyzwanie, polegające na wyjaśnieniu istoty nowatorskiego spojrzenia na Ewangelię Mateusza, z którego wynika nowatorskie jej czytanie. Najbardziej skrótowo można stwierdzić, że chodzi o spojrzenie na Ewangelię Mateusza w kategoriach swego rodzaju „katechizmu”, którym posługiwał się pierwotny Kościół.

Dla autora rozprawy ważne było postawienie pytania o „klucz”, przy pomocy którego można odczytywać Ewangelię Mateusza. Jest przy tym przekonany, że „nie wystarczy stwierdzić, że istnieją w pismach Nowego Testamentu różnorodne formuły wiary, schematy nauczania i przepowiadania, teksty katechetyczne i liturgiczne, trzeba ponadto zapytać o wierność wobec prawd tradycyjnych i ciągłość posługi katechetycznej w dziejach Kościoła: Na ile ciągłość w wierze, przejęcie tradycji ewangelicznej i dalsza ich interpretacja są powiązane wzajemnie? Czy można dostrzec tożsamość zachodzącą między

¹ Por. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Dyrektorium ogólne o katechizacji*, 101.

katechezą Kościoła pierwotnego a różnymi formami pracy katechetycznej w późniejszych wiekach oraz inicjatywami podejmowanymi w tej dziedzinie współcześnie?” (s. 21).

Poszukując odpowiedzi na te pytania, autor wysuwa hipotezę, że Ewangelię Mateusza można rozumieć jako „katechizm” Kościoła pierwotnego. Wykazanie słuszności tej tezy stanowi dla autora rozprawy jedno z podstawowych zadań badawczych, któremu zresztą podołał.

Analiza samego źródła została przeprowadzona w oparciu o wskazywane w dokumentach Kościoła zadania, jakie ma spełniać katecheza. Do zadań tych zaliczył: funkcje nauczania, wychowania i inicjacji w wiarę Kościoła². W świetle tych kryteriów możliwe było określenie zasadniczego problemu badawczego rozprawy, wyrażonego w pytaniu: „Jak pierwsza Ewangelia kanoniczna wspomaga misję nauczania, wychowania i inicjacji wiary” (s. 22). Odwoływanie się do wskazanych wszystkich trzech zadań (funkcji) katechezy umożliwiło respektowanie w badaniach katechetycznego aspektu analizowanych tekstów Ewangelii Mateusza.

Tak zarysowany problem badawczy zacieśniony został do wiodącego w Ewangelii Mateusza tematu królestwa Bożego. Natomiast samo jego rozwiązanie w aspekcie biblijno-katechetycznym spowodowało, że wypracowane zostało nowe narzędzie, klucz do korzystania z tej księgi w katechetycznej posłudze słowa. Zanim jednak doszło do rozwiązania problemu badawczego, autor rozprawy postawił pytanie, czy biblijne opowiadanie św. Mateusza o życiu i czynach Jezusa można nazwać „Ewangelią katechety”.

Opisywane badania oparte zostały na postawionej przez M. Ledrusa hipotezie określającej poszczególne Ewangelie podręcznikami inicjacji chrześcijańskiej (s. 14-15). Przypomnijmy przy tej okazji, że pierwsze próby teologiczno-pastoralnego omówienia tejże hipotezy podjął kardynał C.M. Martini, chociaż jak dotąd nie doczekała się ona swego pełnego opracowania naukowego. Zdaniem ks. J. Kochela za możliwością odczytywania Ewangelii Mateusza jako „ewangelii katechety”, podręcznika katechety przemawia przede wszystkim sama jej struktura. Na podstawie badań autor dochodzi też do wniosku, że Ewangelia ta miała pomagać zapoznawać się nowo ochrzczono-

² Por. tamże, 144.

nym – w sposób uporządkowany, systematyczny i harmonijny – z misterium Jezusa Chrystusa oraz wprowadzać ich w życie pierwotnej wspólnoty Kościoła. Z tego też powodu podjęty przez ks. J. Kochela kierunek badań wydaje się nie tylko interesujący, ale również ubogacający i poszerzający możliwości pastoralnego korzystania z Ewangelii według św. Mateusza.

W efekcie przeprowadzonych badań zostało wykazane, że

Ewangelia Mateusza zachowała wyraźną „strukturę katechetyczną” i dzięki temu od ponad dwudziestu wieków służy misji ewangelizacyjnej i katechetycznej Kościoła.

Tak postawiona teza została udokumentowana bardzo wnikliwymi i wieloaspektowymi badaniami. Autor rozprawy wykazał się dużą znajomością przedmiotu, dzięki czemu możliwe było odkrycie i opisanie specyfiki Ewangelii Mateusza, w której szczególnego znaczenia nabrało wskazanie na prowadzoną za pośrednictwem Ewangelii Mateusza formację chrześcijanina i to zarówno w wymiarze intelektualnym, jak i duchowym. Odkrycie tej funkcji w Ewangelii Mateusza umożliwiło nazwanie jej „Ewangelią Kościoła”. Co więcej, odkrycie to dostarcza argumentów potwierdzających słuszność współczesnych ujęć natury katechezy, związanej z działalnością Kościoła i nazywanej „dziełem Kościoła”.

Autor rozprawy wskazał też na drogę dalszych badań pisząc, że „pożyteczna i interesująca byłaby zatem podobna lektura kolejnych Ewangelii. Umożliwiłoby to opracowanie ewangelicznego programu nauczania w procesie dojrzewania chrześcijańskiego” (s. 284). Można się też spodziewać, że sama książka, jak i wskazane w niej kierunki badań nad innymi Ewangeliimi mogą stać się dla twórców współczesnych „katechizmów” – podręczników do nauczania religii zarówno w szkole, jak i w parafii – pomocą przy odczytywaniu poszczególnych Ewangelii zarówno jako ksiąg przekazujących treść zbawczego orędzia, jak też jako dokumenty inspirujące nowe ujęcia metodologiczne treści katechezy.

Omawiana książka została podzielona na pięć rozdziałów przyporządkowanych poszczególnym wiodącym tematom Ewangelii Mateusza. W rozdziałach tych kolejno zostają zaprezentowane: w rozdziale pierwszym „katechetyczny program królestwa niebieskiego”. W kolejnym rozdziale podany został opis charakterystyki uczniów królestwa niebieskiego, w następ-

nym – trzecim rozdziale – znajdziemy omówienie przypowieści z Ewangelii Mateusza, w których podjęty został temat królestwa. W rozdziale czwartym autor rozprawy przedstawia wyniki swych badań odnoszące się do problematyki obecności królestwa w Kościele. Wreszcie w rozdziale piątym analizuje ujęcie eschatologii w Mateuszowej katechezie o królestwie niebieskim.

Całość rozprawy uzupełnia „rozdział wstępny”, w którym odnajdujemy próby rekonstrukcji katechezy Kościoła pierwotnego. Dla wytrawnego czytelnika rozprawy rozdział ten może wydawać się zbędnym, jako że bezpośrednio nie nawiązuje do zasadniczego problemu badawczego. Dopuszczając możliwość dyskusji o przydatności tego rozdziału dla całokształtu badanej problematyki wydaje się, że ze względu na biblijno-katechetyczny aspekt rozprawy czytelnik nie musi być tak dobrze zorientowany w podjętych w nim problemach, jak jest zorientowany wytrawny biblista. Do takiego czytelnika jest skierowany ten rozdział. Można przyjąć, że ten właśnie zamiar przyświecał autorowi rozprawy i zadecydował, że otwiera on jej całość. Tego rodzaju podejście do problemu ma też i tę zaletę, że czytelnik znający poruszaną problematykę może pominąć lekturę całego rozdziału bez uszczerbku dla właściwego rozumienia całokształtu prezentowanej przez ks. J. Kochela pracy badawczej. Rozprawa zaopatrzona jest także w obszerny wstęp i zakończenie oraz liczący ponad 40 stron druku wykaz bibliografii. Jest to bardzo bogaty wykaz zarówno wykorzystanej w rozprawie literatury polskiej, jak też obcojęzycznej: angielskiej, francuskiej, niemieckiej i włoskiej. Całość zostaje uzupełniona wykazami skrótów oraz indeksami.

Zbigniew Marek